

**Inatsisartut Ernialersuinnermut inatsisip aamma taarsiisussaataaernermut inatsisip
Kalaallit Nunaannut aaqqiissutikkut allanngortinnissaata atuutilernissaa
Namminersorlutik Oqartussat oqaaseqaataat pillugu Inatsisartut
aalajangiiffigisassaattut siunnersuut 25. januar 2011-imeersoq taarserpaa
(Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisumit saqqummiunneqartoq)**

pillugu

Inatsisartut Inuussutissarsiornermut Ataatsimiititaliaata

ISUMALIUTISSIISSUTAA

Siunnersuutip aappassaaneerpeqarnerani saqqummiussaq

Suliarinninnermi Inuussutissarsiornermut Ataatsimiititaliaq ukuninnga inuttaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq Hans Aronsen, Inuit Ataqaigiit, siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Niels, Thomsen Demokratit, siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Siverth K. Heilmann, Atassut
Inatsisartunut ilaasortaq Kim Kielsen, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Akitsinguaq Olsen, Siumut

Siunnersuutip UPA2011-imi siullermeerneqarluni suliarineqarnerata kingorna siunnersuut ataatsimiititaliaq misissuataarsimavaa. Inatsisartut pitsaasumik aalajangiinissaannut tunngavilersuutissatut matumuuna ataatsimiititaliaq ilassutissani saqqummiuppaa.

1. Siunnersuutip imarisaa siunertaalu

1a. Ernialersuinnermut inatsit

Ernialersuinnermut inatsisip Danmarkimi akuersissutigineqarneranut tunuliaqutaasoq tassaavoq, atuisartunut kingusinaartumik akiliisartunut inuussutissarsiortut nukingisaarutininik nassiussisinnaanerannut tunngatillugu tamatuma assut nalornissutaasarsimanera. Akileeqqusilluni nukingisaaruteqartarneq 2001-ip siornatigut inatsisitigut nalimmassagaasimanngilaq, taamaattorli inatsisikkut allakkut atuisartut illersugaanerannut malittarisassat ataaniilluni. Taamaattorli atuisartut illersugaanerannut malittarisassatigut erseqqissumik inuussutissarsiortut qanoq annertutigisumik pisisartunut/atuisartunut nukingisaaruteqarnerminni kiisalu qasseriarlutik nukingisaarutininik piumasaqarsinnaanersut innersuussuteqarani. Nukingisaarutip qanoq annertutiginissaanut, nukingisaarutillu nassiunneqarsinnaasut qassiunissaannut, Ernialersuinnermut Inatsit killiliinissamut sinaakkutaassaaq, inatsiseqartitsineq malillugu suliaq akiliisitsiniartarfimmut tunniunneqartinnagu. Taamaammatt peqqussutip aalajangersagartai naapertorlugit inuussutissarsiortoq annerpaamik pingasuinnarnik akiliinissamut nukingisaarutininik nassiussisinnaavoq, tamarmik ullunik qulinik akunneqartunik. Nukingisaarinnermi akiliutissaq ataaseq annerpaamik kr. 100-imik akeqartinneqassaaq. Akiitsunik akiliisitsiniarneq

inuussutissarsior tup eqqartuussissuserisumut imaluunniit akiliisitsiniartarfimmut tunniuppagu immikkut saniatigut nukingisaarinnermut aamma kr. 100 pallillugu akiliuteqartitsisoqarsinnaavoq, suliap tunniunneqarnera pissutigalugu.

Ernialersuinnermut inatsit aammattaaq aalajangersagartaqarpoq, pillaatitut ernialiissutip annertussusissaanik killiliisumik aningaasanik pisassarisanik kingusinaartumik akiliisoqartillugu inuussutissarsior tup piumasaqaatigisinnaasaanik. Pillaatitut ernialiisarneq inatsit malillugu ukiumut tunngaviusumik ernialiunneqartoq naapertorlugu aalajangersarneqassaaq, Nationalbankep aningaasanik atorniarnermi tunngaviusumik ernialiuttagaata annertoqataanik 7 %-inik ilallugu.¹

Qallunaat Nunaanni Atuisartut Ombudsmandiat Inatsisunik Atortitsinnermut Ministerimut 14. december 2010-imi ernialersuinnermut inatsimmi § 7, imm. 4 pillugu saaffiginnippoq, aningaaseriviit aningaasaliisartullu pillaatitut ernialiisarneq pillugu ernialersuinnermut inatsimmi aalajangersakkanik avaqqussisinnaaneremut tunngatillugu Atuisartut Ombudsmandiannit ullutsinnut naleqqutinngitsutut isigineqartoq.² Inatsisunik Atortitsinnermut Ministerip Atuisartut Ombudsmandiata saaffiginnissutaa ilaatigut imatut oqaaseqatfigalugu akissuteqarfignaa:

”1985-imi junimi Inatsisunik Atortitsinnermut Ministeri suleqatigiissitaliorpoq, ”kingusinaartumik akiliinnermi il. il. ernialersuinnermik inatsisip atortinneqarnerani, ajornartorsiutaasartunik misissuisussanik.” Isumaliutissiisummi nr. 1161/1989, qupperneq 96-imi ilaatigut allassimavoq, suleqatigiissitaliap suliarisaani, tassalu avaqqussisarnerup ernialersuinnermut inatsisip § 7, immikkoortuata sisamaatai, attatiinnerneqarnissaa, suleqatigiissitaliami amerlanerussuteqartunit kissaatigineqartoq. Tamatumunnga atatillugu inatsisip nr. 638, 21. december 1977-imeersup siulequtaa amerlanerussuteqartunit innersuussutigineqarpoq, kiisalu ernialersuinnermut inatsisip § 7, imm. 4, sippuinnermut atatillugu pinngitsoorneqarsinnaanera, qularalugu, aammalu aalajangersakkap atorunnaarsinneqarnissaa kissaatigineqarpat, tamatumunnga immikkut ittumik maleruagassaliortoqartariaqarnissaa. Tassaniipporlu, periaaserineqartartut malillugit, pingaartumik akiligassalinnut tunngatillugu sippuinnerup akiligassanillu akilersuinnerup immikkoortinnissaasa ajornakusoorutaasarnerat. Amerlanerussuteqartut aammattaaq innersuussutigaat, aningaaseriviit il. il. pisortanit nakkutigineqartussaanerat, ilutigitillugulu aamma maannakkut aningaaseriviit maalaartarfissaannik pilersitsisoqarluni. Immikkoortumut tassunga inatsisitigut iliuuseqarnissamik isumaliutissiisut pissutissaqartitsilinnigilaq”.(issuaaneq naavoq)

Aningaaseriviit aningaasaliisartullu taamaalillutik qulaani peqqutaasut tunngavigalugit pillaatitut ernialiisarnerit pillugit ernialersuinnermut inatsisip aalajangersagartaanut ilaatinneqanngillat. Nukingisaaruteqarnermi il. il. periarfissaqarnissamut ernialersuinnermut inatsisip aalajangersagartaanut tunngatillugu ataatsimiititaliap tamanna ima paasivaa, taakku aamma aningaasaliisartunut atuuttuusut.

¹ Assersuutigalugu Nationalbankep aningaasanik atorniarnermi ernialiussaa 3 %-uppat taava pillaatitut ernialiussaq ukiumut 10 %-ussaaq.

² <http://www.forbrugerombudsmanden.dk/Sager-og-praksis/Markedsfoeringsloven//kontraktvilkaar/Morarentevilkaar/Brev-og-notat-om-renteloven>

Aammattaaq ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, pisortatut oqartussaasut suliffeqarfiillu taassuma ataaniittut³ ernialersuinnermut inatsimmut aamma pisut ilaatigut tassunga attuumassuteqartartut, pisortat suliffeqarfiillu taakkua ataaniittut niuernikkut tunngasutigut arlaatigut iliuseqartillugit; pisisartutut imaluunniit nioqqutissanik tuniniaasutut sullissisutulluunniit, tassunga ilanngullugit innaallagissamik, gassimik kiassarnermillu pilersorneqarnissamik piumasaqarnerni. Oqartussaasulli pisortatut inatsiseqartitsinermi inissisimaffii, soorlu akileraartarnermut akitsuusiisarnermullu tapiutissanut akileeqqusinerne, pisortanit ikiorsiissutinik utertitsisussaataitanerme, ineqarnermut tapiissutinut tunngatillugu utertitseqqusinerme, kiisalu meeqqerivinnut akileraanerit ernialersuinnermut inatsisip aalajangersagartaanut ilaatinneqassanngillat.

1b. Taarsiisussaataitanerme inatsit

Taarsiisussaataitanerme inatsimmit naleqqussaaneq eqqarsaatigalugu allannguut taanna taamaallaat taarsiisussaataitanerme inatsisip pillaatitut ernialersuisarnerme inatsisitaata ernialersuinnerme inatsimmut assigiissaarnissaanik siunertaqarpoq. Siusinnerusukku aamma taamatut pisoqarnikuuvoq. Taamaattumik isumaliutissiisummi matumani taarsiisussaataitanerme inatsisip oqaaseqaateqarfigeqqinnissaa ataatsimiititaliap pissutissaqarsorinngilaa.

2. Siunnersuutip Inatsisartuni suliarineqarnera

Ataatsimiititaliap paasivaa, suliap siullermeerneqarluni suliarineqarnerani siunnersuutip akuerineqarnissaa politikikkut siammasissumik isumaqataaffigineqartoq. Aammattaaq ataatsimiititaliap paasivaa, oqaaseqartartunit arlaliusunit inatsisissatut siunnersuutip ataatsimiititaliami suliarineqarnissaa kissaatigineqartoq. Tamatumunnga atatillugu Inatsisartut siumut isiginiarlutik innersuussisarnerminni periaasertik eqqarsaatigeqqissagaat ataatsimiititaliap kaammattuutigissavaa peqqussutissanut tunngatillugu Inatsisartut oqaaseqarfigisassaannut tunngasuni, politikikkut siammasissumik isumaqataaffigineqakajuttartut. Politikikkut pissutsit tamatumuuna pisariaqalersillugit, peqqussutit taamaallaat ataatsimiititaliamut innersuunneqartariaqarput.

3. Tusarniaanermi akissuteqaatit

Tusarniaanermi akissuteqaatigineqartut inatsisissatut siunnersuummut ilanngunneqarput, tamannalu Inatsisartut Siulittaasoqarfiata ilusiliinissamut piumasaqaataanut naapertuuppoq. Ataatsimiititaliap tamanna iluarinartippaa, Inatsisartulli peqqussutinik suliarinninneranut atatillugu siumut isiginiarluni Naalakkersuisut qinnuigissallugit, inatsisissatut siunnersuutinik tusarniaatitsinerme akissuteqaatinut allakkialiortoqartassasoq, peqataasut allattorlugit, tusarniaanermi akissuteqarnissaminnut kaammattorneqarsimasut aammalu peqataasut, tusarniaanermi akissuteqaatinik nassiussisimasut allattorsimaffissaannik. Taamatut allattorsimaffiornikkut tusarniaanermi akissuteqaatit qanoq ittuuneri qanorlu imaqarneri inatsisiliortunut malinnaavigiuminarnerulissapput. Ataatsimiititaliap paasivaa peqataasut makkuusut tusarniaanermi akissuteqarsimasut:

Inatsisunik Atortitsinerme immikkoortortaqarfik Siulittaasoqarfiup ataani,
Aningaasaqarnerme Naalakkersuisoqarfik, Ineqarnerme, Attaveqarnerme

³ Tassunga assersuunneqarsinnaavoq Asiaq.

Angallanermullu Naalakkersuisoqarfik, Kalaallit Nunaanni Sulisitsisut Kattuffiat, Nuna Advokater, Nunata Sinniisooqarfia, Grønlandsbanken, Bank Nordik, Kanukoka, Kalaallit Nunaanni Politimesteri, Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfik, SIK, Aatsitassaqaarnermut Pisortaqaarfik. Tusarniaanermut akissuteqaatinit ataatsimiititaliap takusinnaavaa, tusarniaavigineqartut ataasiakkaat inatsisissatut siunnersuummut oqaaseqaateqarsimasut. Ataatsimiititaliap maluginiarppaa Kanukoka tusarniaanermut akissuteqaatimini ilaatigut imatut allassimasoq:

”Tusarniaanermi atortussat taamaallaat sapaatip akunneri pingasut missiliorlugit akissuteqarnissamut piffissalimmik Kanukokamut nassiunneqarsimapput, ilutigitillugulu, piffissaliussaq juullip ukiortaallu akornanni naalluni, inuit arlallit sulinngiffeqarfigisartagaanni. Tamatuma kingunerisaanik, tusarniaanermi akissuteqaatinut atugassanik kommunit tamakkerlutik Kanukokamut nassiussinissaminnut angumersinnaasimangillat.”

Tamanna ataatsimiititaliap Kanukokatulli tunngaviatigut tulluutinnigitsutut isigaa innersuussutigerusullugulu, tusarniaavigineqartut tusarniaanermut akissuteqarnissamut naammaginarumik piffissaqartinneqartarnissaat Naalakkersuisut anguniassagaat.

Tamatuma saniatigut ataatsimiititaliap maluginiarppaa, Aatsitassaqaarnermut Pisortaqaarfiup tusarniaanermut akissuteqaatimini siunnersuutigisimmagu, taaguut ”inatsisitigut nammineertitaasoq” ernialersuinnermut inatsisissatut siunnersuummi nr. 4-imi atorneqassasoq taaguummumut ”Pisortani ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsinermi suliassaqaarfik”-mut taarsiullugu taguut kingulleq pineqartoq EU-p eqqartuussivianit aallaaveqarpoq. Tamatumunnga tunngatillugu ataatsimiititaliap oqaatigaa, ernialersuinnermut inatsisissatut siunnersuutip nr. 5-ani taaguut atorneqartoq ” Pisortani ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsinermi suliassaqaarfik” kalaallisut tulluuttumik oqaasertalerneqassasoq, taaguutip atorneqartup ”inatsisitigut nammineertitaasoq” imarisamigut isumaa siammasinnerusunngortillugu. Taaguutip tamatuma Europa-Parlamentep Siunnersuisooqatigiillu najoqqutassaanni 2004/17/EF 31. marts 2004-imeersumi, immikkoortoq II-mi, kapitali II-mi atorneqarnera, Inatsisip kalaallisut oqaasertalerlugu atorneqarnissaanut atatillugu ajornartorsiutaasinnaanera ilimanangilaq.⁴

Tamatuma saniatigut tusarniaatitsinerup ingerlasimanera pillugu ataatsimiititaliap allanik oqaaseqaateqarnissaminut pissutissaqanngilaq.

⁴ Najoqqutassiap nassuiaataa imaappoq:

Suliassaqaarfik pisortani ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsinermi suliassaqaarfittut, isigineqartarpoq:

— Suliassaqaarfinnik nalinginnaasumik soqutiginaatilinnik, suliffissuaqarnikkut aningaasarsiornikkulluunniit iluanaarutissif-fissatut siunertaqanngitsunik isumaginnittuugaangat,

— inatsisitigut nammineertitaavoq, aammalu

— suliassai amerlanertigut naalagaaffimmit najukkamiluunniit oqartussaasunit pisortalluunniit ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsinikkut suliassaqaarfiinit allanit aningaasalersorneqartut, imaluunniit naalagaaffiup, najukkami oqartussaasut imaluunniit pisortani ingerlatsineq pillugu inatsiseqartitsinermi suliqaartunit aqutsinikkut nakkutigineqartussat allaffissor-nermi, - aqutsinermi- imaluunniit nakkutilliisuutitani ilaasortat affai sinnerlugit toqqarpagit.

4. Ataatsimiititaliap isumaliutersuutai

Aallaqqaasiutigalugu ataatsimiititaliap maluginiarpaa, tassalu Atassutip oqaaseqartartuata suliap siullermeerneqarluni suliarineqarnerani, innuttaasut ilaasa sulinerminnut atatillugu, piffissami sivisunerusumi peqanngittariaqartarnerminni, qaavatigut akileeqqusinerminni nukingisaarutini akiligasseqqinneqartarsinnaanerati eqqarsaatigeqqittariaqarsoraa.

Ajornartorsiutaasinnaasup qaqilerneqarneranut ataatsimiititaliaq paasinnippoq, tamatumunngali ilutigitillugu oqaatigisariaqarlugu, tassalu innuttaasup akiligassaminik PBS aqutigalugu akiliisartuuppat, akiliisimanninneq pissutigalugu nukingisaarutini nassiussuisarneq malunnartumik killilersimaarneqalissagaluartoq. Taamatulli pisoqassagaluarpas akiitsut akiliisitsiniartarfimmu ingerlatinneqannginnerini innuttaasut katillugit ullunik 30-inik qisuariarnissaminnut periarfissaqassapput, tassami pisasaqartoq ullunik qulinik akunnilerlugit nukingisaarutini pingasunik nassitsisinnaammat. Ataatsimiititaliap ilimagaa, sulisut assersuutigalugu aatsitassarsiorfinni kilisaatinilu sulisuusut ullut 30-it iluini ilaqtaminnut qanigaminnulluunniit attaveqarnissaminnut periarfissaqassasut, akiligassatik nukingisaarutilluunniit qisuariarfiginissai qulakkeerniarlugu.

Tamatuma saniatigut ataatsimiititaliap oqaatigisariaqarpaa, tassalu innuttaasut, suliffitsik pissutigalugu piffissami sivisunerusumi peqanngittariaqartartut, maannakkut malittarisassat atuuttut naaportorlugit akiliisimannikkunik nukingisaarutini arlariinnik nassinneqarsinnaasut, innuttaasup PBS aqutigalugu tamanna aaqqiivigisimannngippagu imaluunniit ilaqtaminut qanigaminnulluunniit tamanna pillugu siumut isumaqatigiissuteqarsimannikkuni. Tassunga atatillugu immikkut maluginiaqquneqarpoq, tassalu kialuunniit nammineq akisussaaffigimmagu qulakkiissallugu, inatsiseqartitsinerminni tunngaviumik malitassaq naaportorlugit isumannaassallugu, pisassalimmut akiitsuminik nammineerluni akiliartornissani. Tassa ima paasillugu, akiligassalittut pisussaaffigisap piffissaliussat piunasaqaataasullu tamatumuuna atuutinneqartut iluini naammassinissaa, qulakkiissallugu. Tamanna aamma atuutissaaq, naak piffissami sivisunerusumi allami sulisaraluaanniluunniit. Tunngaviumik malittarisassaq tamanna inatsisissatut siunnersuummik allanngortitsinngilaq.

Ernialersuinermit inatsisip aamma taarsiisussaataitanermit inatsisip naleqqussaaviginissaat, ataatsimiititaliap naleqquttut isigaa, tamatumani ataatsimiititaliaq isumaqarmat, allannguutit atuisunut (innuttaasunut) inuussutissarsiortunullu inatsiseqartitsinikkut inassisimanerannut, immikkoortumut tamatumunnga inatsisitigut ersarinnerusunik maleruagassaliornikkut nukittunerulersitsissasoq. Ataatsimut isigalugu ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, ernialersuinermit inatsisip aamma taarsiisussaataitanermit inatsisip allannguutaanik atuutilersitsineq kalaallinut atuisartunut inuussutissarsiortunullu iluaqutaassasoq.

Inatsisissatut siunnersuut saqqummiunneqartoq imarisamigut paasiuminaassinnaammat peqqussutissamullu allannguutissatut suliaalluni, taamaalillunilu inatsiseqartitsinikkut atuuffissamigut paasiuminarnerulernaviarani, tamanna tunngavigalugu ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, Naalakkersuisut tungaanniit iliuuseqartoqarnissaa pisariaqassasoq, inatsisini allannguinerit innuttaasunut inuussutissarsiortunullu il. il. paasiuminarsarlugit saqqummiunneqarnissaannut qulakkeerinneqataasinnaasumik. Tamanna imatut pinnaavoq tassalu Naalakkersuisut immikkoortumut tamatumunnga peqqussusianut atuutinneqartunut ataatsimut allakkialiornerisigut, periarfissatut allatut paasissutissaliortoqassanersoq Naalakkersuisut aamma isumaliutersuutigisinnaavaat, ernialersuinermit inatsimmi

aalajangersakkanik pingaarnerusunik paasiuminartumik nassuiaasumik.

Akissuteqaatip aappassaaneerneqarnissaanut Naalakkersuisut paasinninnertik matumuuna akissuteqaammut uppernarsassagaat ataatsimiititaliap qinnutigaa. Akissuteqaammi tassani aamma ataatsimiititaliap kissaatigaa, innuttaasut pisortanut akiitsorpassuisa pilertornerannut akilersortinnissaannullu inatsit sutigut qanorlu annertutigisumik sunniuteqassanersoq pillugu, tigussaasumik erseqqissaasoqassasoq.

5. Siunnersuutip aningaasatigut kingunerisassai

Siunnersuutip aningaasatigut kingunerisassai pillugit allaaserisamik siunnersuummut ilanngussartaqanngilaq, kisianni siunnersuummut Allakkialiami ilanngussami allassimavoq, akiliutissaq pisut ilaatigut inuussutissarsiortup pisassarisaminik akiliitsiniarnermini, aningaasartuutaanut naapertuuttarnaviannigitsut. Pisut ilaatigut akiliutissaq qaffasinnerusinnaavoq. Tamanna Naalakkersuisut ima nalilerpaat, tassalu ernialersuinnermut inatsit ataatsimut isigalugu inuussutissarsiornikkut aningaasatigut pitsaasumik kinguneqarumaartoq. Saqqummiunneqartut tunngavigalugit inatsisissatut siunnersuutip aningaasatigut ataatsimut kingunerisassai pillugit allatut nalilersuisoqarnissaanut pissutissaqanngitsoq ataatsimiititaliaq isumaqarpoq. Taamaalilluni ataatsimiititaliap tatiga, apeqqummik tamatuminna Naalakkersuisut peqqissaarlutik misissuisimassasut.

Ataatsimiititaliap kissaateqarnera malillugu Naalakkersuisut ernialersuinnermut inatsit pillugu nalinginnaasumik paasissutissaliussagaluarpata, siumut pilersaarutaariinngitsumik aningaasatigut kinguneqarsinnaasoq, Ataatsimiititaliaq naliliivoq. Aningaasartuutaasinnaasut taakkua Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfiup killiliussaata iluini aningaasalerneqassapput, immaqa suliniutissat ilaannik kinguartitsinikkut. Taamatut ittunik paasissutissaliorneq Naalakkersuisoqarfiup nalinginnaasumik ataavartumillu suliniutigisaanut ilaammata, taamaattumik taamatut kinguartitsinissaq pisariaqassagunangilaq.

6. Ataatsimiititaliap inassuteqaataa

Ataatsimiititaliap isumaqatigiittup siunnersuut **akuerisassanngorlugu** inassuteqaatigaa.

Taamatut oqaaseqaateqarluni isumaliutissiissummilu paasinninnini nalunaarlugu ataatsimiititaliap suliaq aappassaaneerneqarnissaanut suliassanngortippaa.

Hans Aronsen
Siulittaasoq

Niels Thomsen

Siverth K. Heilmann

Akitsinnguaq Olsen

Kim Kielsen